

Ὁ Αἰνίτης ἀγωνιστὴς Μαργαρίτης Φ. Κούτταβος.—Στὸν τελευταῖο (12.) τόμο τῶν «Θρακικῶν» βλέπω μελέτη τοῦ φίλου κ. Νίκου Α. Βέη, ποὺ ἀφορᾷ τὸν ἀγωνιστὴ τοῦ 1821 Αἰνίτη καπετάνιο καραβιοῦ Μαργαρίτη Κούτταβο. Κατὰ σύμπτωση καταγίνομαι ἐσχάτως, ὡς ἰσόβιο μέλος τῆς Παγκείου Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, μὲ τὴν ἐποπτεία τῆς ἐκδόσεως ἀπὸ τὸν κ. Γιάννη Βλαχογιάννη τῶν Στρατιωτικῶν Ἐνθυμημάτων γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821—33 τοῦ Σιατιστηνοῦ ἀγωνιστῆ Νικολάου Κασμοῦλη, γιὰτὶ ἡ ἐκδοσις γίνεται μὲ δαπάνες τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου Ἰδρυμάτος, ὡς συμμετοχὴ στὸν ἐορτασμὸ τῆς ἑκατονταετηρίδας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαταστάσεως. Ὁ Ν. Κασμοῦλης στὴ Δεύτερη Ἐποχὴ (τόμος Α'. κεφ. α'. σελ. 131) ἀναφέρει γιὰ τὸν Μ. Κούτταβο τὰ ἑξῆς :

«Κατὰ τὸ 1820, ἐνῶ ὁ Σουλτὰν Μαχμούτης ἐπολιορκοῦσεν τὸν Ἀλή-
πασιν εἰς Ἰωάννινα, καὶ τὰ πνεύματα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ λαοῦ ἤρχισαν
να παρατρεῖνται, συναινέσει τοῦ πατρὸς μου ἀπέρασα ἀπὸ τὴν Θεσσαλο-
νίκην, καὶ ἐμβαρκαρισθεὶς εἰς τὸ πλοῖον βοῦκα, τοῦ Κ. Μαργαρίτη Κού-
ταβου, Αἰνίτου, μὲ ὅσον προᾶγμα ποικιλιῶν εἶχα ἐταξίδευσα. ἐκπλεύσαν-
τες ἀπὸ τὸν κόλπον, ἀπὸ τρικυμῶν θαλάσσης ἐπιστρέψαμεν εἰς τὸ Ἅγιον
Ὅρος, λιμένα Συκιᾶς, κόλπο Φιλίτζιο. Διαβάντες ἔπειτα μὲ οὐριον ἄνε-
μον ἀπέξωθεν τῆς νήσου Χίου, ἀναμεταξὺ Σάμου καὶ Ἰκαριᾶς, τῆς νήσου
Κῶ καὶ Βουρδουμίων, ἐφθάσαμεν μετὰ 13 ἡμέρας εἰς Ἀλεξάνδρειαν...»

Κατόπιν εἰς τὸν ἴδιον τόμο κεφ. Γ'. σελ. 237 ἀναφέρει τ' ἀκόλουθα
(ἕως σελίδα 240), κατὰ τὸ ἔτος 1822.

«Φθάσας εἰς Πόρον [ἀπὸ τὸ Ναύπλιον] μὲ τοιαύτας ιδέας, εἰς τὰς
. ἀπέρασα διὰ Αἴγιναν νὰ ὑπάγω διὰ Σαλαμῖναν. Εἰς Αἴ-
γιναν ἐξελθόντες ἤδη τὸν καπετὰν Μαργαρίτην Κούταβον, διοικητὴν
τοῦ βοικίου ὅπου εἶχα ταξιδεύσει < μὲ αὐτὸ > διὰ Αἴγυπτον, καλὰ ἀρματω-
μένον καὶ μὲ διαταγὰς, μαζὶ μὲ τοῦ καπετὰν Γιάννη [σημ. κ.
Γ. Βλαχογιάννη: Γρ. καπετὰν Ἀναγνώστη Τζώρτζη Ψαριανοῦ τὸ καράβι]
νὰ πολιορκοῦν διὰ θαλάσσης τὸν Εὐριπον.

Εἰς Αἴγιναν ἔμαθα ὅτι μερικοὶ ΔερβENOχωρῖται κτύπησαν τὴν φρου-

ρὰν τῶν Τουρκῶν εἰς τὰ <μεγάλα> Δερβένια, τοὺς ἐδίωξαν κατὰ τὴν Κόρινθον καὶ ἔλαβαν ὅλας τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ τέσσαρα <τουρκικά> πυροβόλα <τῆς θέσεως Ἀέρας>, καὶ ὅτι ἡ θέσις αὕτη εἶναι εὐκαιρος. Συγχρόνως ἄκουσα ὅτι ὁ Νικηταρᾶς μὲ ἐν σῶμα ἔμελλεν νὰ ἔβγῃ νὰ προκαταλάβῃ τὴν θέσιν ἐκείνην.

Ὁ καπ. Μαργαρίτης μὲ κατέπεισεν νὰ πηγαίνω μαζί του μὲ τὸ πλοῖον καὶ μὲ τοὺς στρατιώτας <μου, Μακεδόνας>, ὡς στρατιώτης <καὶ ἐγὼ> τοῦ πλοίου, καὶ νὰ μεθέξωμεν ἀπὸ τὰ τυχερά του.

Μερικὰ μέλη τῆς γερουσίας τοῦ Ἀρείου Πάγου, καταφυγόντα εἰς Αἴγιναν, ἐμβῆκαν εἰς τὸ πλοῖον αὐτὸ <διὰ νὰ ὑπάγουν> νὰ ἀνταμωθοῦν καὶ μὲ τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεάν, ὅστις τοὺς ἐδίωκεν Τὸ ἴδιον ἐσπέρας ἐκπλεύσαντες ἀπὸ Αἴγιναν, τὴν αὐγὴν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν λιμένα Τζέας· ἀνέβημεν εἰς τὴν πόλιν· μᾶς ὑπεδέχθησαν αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ πρῶτοι γνώριμοί μου μὲ ὅλας τὰς περιποιήσεις.

Ἐφοδίασεν τὸ πλοῖον τοῦ ὁ καπ. Μαργαρίτης, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐκπλεύσαμεν ἀπὸ σφοδρὸν ἐνάντιον ἀνεμὸν ἐπαστρέψαμεν εἰς τὸν λιμένα· ἐκεῖ ἐστάθημεν ἄλλαις δύο ἡμέραις, ἐὰν ὅτου ξέπεσεν ὁ ἀνεμὸς καὶ ἐκπλεύσαμεν διὰ τὸν κόλπον τῆς Πελοποννήσου εἰς πολιορκίαν <αὐτῆς>. Προχωροῦντες μὲ ἐνάντιον ἀέσαν ἀπὸ τὴν θέσιν δὲν ἐδυνάμην νὰ εὐρω ἄλλῃ ἀναπάντων παρὰ εἰς τὴν κόμην. Ἐκεῖ εἶχεν γεμάτα βαρέλια μὲ ἀλεύρι τῆς Ἀμερικῆς, λιτὰ ἕνας σίφων ἔξαφνα ἔστρεψεν τόσον τὸ πλοῖον, ὥστε ἔγυρεν παραπολύ. Ἐγὼ κοιμισμένος <ἐκεῖ> μέσα, ὑποκάτω τῶν βαρελιῶν, κυλίσθη ἕνα ἀπάνω μου καὶ μὲ κτύπησεν τόσον δυνατὰ εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τοὺς ὤμους, ὅπου εἰς μισὴν ὥραν μόλις αἰσθάνθητιν ὅτι ἤμουν ζωντανός. Μὲ πρόφθασαν μὲ βρεξίματα, μὲ πλακώματα, πλὴν <αὐτὸ> ἦτον συμβεβηκὸς ὀλέθριον δι' ἐμένα εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν, διότι ὀκτὼ ἡμέραις δὲν ἐδυνάμην νὰ σεισθῶ ἀπὸ καταγῆς.

Τέλος πάντων προχωρῶντες ἐλιμενίσσαμεν εἰς τὸν κόλπον Μαραθῶνος. Ὁ πατὴρ τοῦ καπ. Μαργαρίτου, ἀμαθής, σκληρὸς καὶ βάρβαρος, ἐξεληθὼν εἰς τὴν ξηρὰν μὲ τοὺς ναύτας καὶ στρατιώτας μου, ἀπληστος δέ, ἀνάγκασεν τοὺς στρατιώτας καὶ σκότωσαν ἕως δέκα βόϊδια νὰ κάμῃ παστρουμάν, καὶ οὕτως οἱ χωρικοὶ ἀναστέναζαν κλαίγοντες <διὰ> τὴν ἀπανθρωπίαν. Ἐσυγχύσθη ὁ υἱός του, ἐπίπληξεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τοὺς ναύτας, πλὴν τὸ κακὸν ἔγινεν.

Ἀρρασμένοι ἐκεῖ, ἰδοὺ, βλέπομεν ἄντικρυ κατὰ τὰ Στοῦρα ἐξερχόμενα μία γολέττα καὶ ἐν μίστικον, πολεμικά <τοῦ μπέη> τῆς Καρύστου.

Ἀμέσως ὁ καπ. Μαργαρίτης ἐβάλθη εἰς τὰ πανιά κατ' αὐτῶν. Βλέποντες οἱ Τοῦρκοι τὴν <κατ'> εὐθείαν πορείαν <μας> ἐπίστρεψαν εἰς

τὸν λιμένα, ἔβγαλαν ὅλα τὰ πυροβόλα εἰς τὴν ξηράν, ὡχύρωσαν τὴν θέσιν, τὰ δὲ πλοῖα τὰ ἔδεσαν.

Δύο ἡμέραις τριγυρίζαμεν καὶ μὲ κανέναν τρόπον δὲν ἐδυνήθημεν νὰ τὰ λάβωμεν. Οὕτως ἀναχωρήσαμεν πρὸς τὸν λιμένα Ἀλιβερίου, χωρίον, νὰ προμηθευθοῦμεν καὶ ἀπὸ θροφήν, ὅπου ἐσώθη.

Φθάσαντες ἐκεῖ τὴν νύκτα ἀράξαμεν, καὶ τὴν αὐγὴν μερικοὶ ναῦται καὶ στρατιῶται <ἰδικοί μου> ἐξήλθον εἰς τὴν ξηράν νὰ εὔρουν τί ἀπὸ ζῶα.

Ἐν ἀπόσπασμα Τουρκῶν, ἕως 300 ἦτον, τοποθετημένον εἰς τὸ Λιβέρι <ἐτοιμαζόμενον> νὰ διαβῇ διὰ τὸν Εὐριπον. Ἐξαφνα βλέπομεν ὅτι ἐκινήθησαν κατὰ τῶν ἐξελθόντων ἐδικῶν μας. Μόλις ἐφάνησαν εἰς τοὺς ἐδικούς μας, καὶ τρέχων νὰ σωθῇ ὁ καθεὶς εἰς τὴν ἀκροθαλασσιάν, ὀλίγον ἔλειψε νὰ τοὺς συλλάβουν ὅλους ζώντας, καὶ ἦλθαν μισοπνιγμένοι. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ἦτον καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ ἀπληστος <Γέρο-> Κούταβος, ὅστις ἦλθεν τρέμων.

Ἐκδικήθη ὁπωσοῦν, διότι ἔπρεπε ἐπαρῶς τῶν <περὶ λαφύρων> ἐλπίδων τοῦ <νὰ εὔρῃ> Τουρκὸν καὶ ἔλαθεν πῶς νὰ περιορίζῃ τὴν κατάρχησίν του. Τὴν ἄλλην μετέβημεν εἰς τὸν λιμένα Βάθειας. Ἐκεῖθεν τὴν αὐγὴν εἶδαμεν τοὺς Τούρκους διαβαίνοντας.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐφθάσαν εἰς τὴν ἀκροθαλασσίαν οἱ Γριζιώτης <Κριζιώτης> καὶ ὁ Βάσος. Δημέμασαν ἐκεῖ Ἐβγάλα καὶ ἐγὼ καὶ ἀνταμώθημεν. Εἶχαν αὐτοὶ οἱ δυοῖν ἐπιδρομήντα στρατιώτας.

Ἐνας ἀξιωματικὸς Τούρκος μετὰ τὰς τριάντα ἀνδρας ἦτον εἰς τὸ χωρίον Βαθύ, εἰς ἓνα πύργον. Διὰ νὰ ἀναίεωμεν τὴν κοινωνίαν τοῦ νησιοῦ ἀποφασίσσαμεν νὰ τοὺς πολεμήσωμεν καὶ νὰ τοὺς πάρωμεν ἐξ ἐφόδου, ἂν δυνηθοῦμεν.

Ἐβγάλαμεν ἓν μικρὸν πυροβόλον τῶν ἐξ λιτρῶν· ἐκινήθημεν, τοὺς στενοχωρήσαμεν, πλὴν ἡ θέσις ἦτον δυνατὴ καὶ δὲν ἐδυνήθημεν νὰ κατορθώσωμεν περισσότερον. Ὄθεν ὁ Γριζιώτης καὶ Βάσος ἀνεχώρησαν διὰ τὸ ἐκεῖθεν μέρος πρὸς τὴν Κούμην. ἐπὶ λόγῳ νὰ στρατολογήσουν, καὶ ἐγὼ πάλιν ἔμεινα μέσα. Ὁ Τζίνος, μόνος του, διὰ ξηρᾶς ἀπέρασεν εἰς τὰ Βρουσάκια, ὅπου εἶχεν τὸ στρατόπεδον ὁ καπ. Διαμαντῆς, Νικολάου, Ὁλύμπιος.

Μετὰ δύο ἡμέραις ἠθέλησα κ' ἐγὼ μὲ τοὺς στρατιώτας μου νὰ μεταβῶ ἐκεῖθεν διὰ ξηρᾶς καὶ μόλις ἐφθασα ἕως εἰς τὸ διάσελλον καὶ ἰδοὺ βλέπω ἐκ διαλειμμάτων <τρέχοντας> στρατιώτας τοῦ καπ. Δημήτρη Κριεζῆ, Ὑδραίου, οἵτινες μὲ εἶπαν νὰ ἐπιστρέψωμεν, διότι «ὁ Γριζιώτης καὶ Βάσος καὶ αὐτοί, ὁμοῦ πολεμήσαντες τὴν παρελθούσαν ἡμέραν εἰς τὸ χωρίον πεισματικῶς, ἐστενοχωρήθησαν οἱ ἐδικοί μας καὶ ἀφοῦ ἐφονεύθησαν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀπὸ τοὺς ἐδικούς μας ἀρκετοί,

ἐτραβήχθησαν οἱ μὲν διὰ Βλαχοχώρια καὶ ἡμεῖς διὰ τὸν λιμένα νὰ διαβῶμεν ἄντικρυ εἰς τὸν Κάλαμον».

Ἀκούσας ταῦτα ὅλα, διὰ νὰ μὴ πέσω ἀπὸ ἀπειρίαν εἰς κανὲν σῶμα Τουρκικὸν μοναχὸς μὲ τόσους ὀλίγους, ἐπίστρεψα εἰς τὸ πλοῖον <διὰ> νὰ μεταβῶ ἐκεῖθεν κ' ἐγὼ πρὸς τὸν Ὀδυσσεάν καὶ ἀπὸ ἔξω νὰ διαβῶ εἰς τὸν Διαμαντὴν εἰς Ξηροχώρι.

Διαβάντες εἰς τὸν Κάλαμον μὲ τὸ πλοῖον, μὲ ταῖς φελούκαις ἐβγήκαμεν εἰς τὸν Ρωπόν. Ἐκεῖ αἱ βίγλαις διὰ τοῦ συνθήματος εἰδοποίησαν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐκστράτευσαν πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ <διὰ ξηρᾶς διὰ> νὰ αἰχμαλωτίσουν καὶ νὰ ἀρπάξουν, ἔχοντες τὴν πληροφορίαν ὅτι ὅλαι <ἐκεῖναι> αἱ θέσεις ἦτον κεναί.

Ἀκούσας ὁ Κούταβος, πτερὰ ἔβγαλεν <εἰς τοὺς πόδας του> ἐμβαίνει εἰς τῆς βάρκαις καὶ κἄν οὔτε μᾶς ἐρώτησεν τί θὰ κάμωμεν <ἡμεῖς>.

Οὕτως ξενυκτήσαντες <ἐκεῖ>, οἱ μὲν Τοῦρκοι ἤλθαν ἕως εἰς ἓν μέρος καὶ ἐπίστρεψαν »

Δὲν ἐκδόθησαν ἀκόμη οἱ δυὸ ἄλλοι τόμοι τῶν Στρατιωτικῶν ἐνθυμημάτων τοῦ Ν. Κασομούλη γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἂν ὁ Μ. Κούταβος ἀναφέρεται καὶ σὲ νεώτερη ἐποχή.

16 Νοεμβρίου 1939

Μὲ πολλὴν ἐκτίμηση

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ